

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) เพื่อศึกษาผลของการให้ข้อมูลการจัดการกับความปวดก่อนผ่าตัดแก่ผู้ป่วยหลังผ่าตัดของห้องส่วนล่างรวมถึงความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการจัดการกับความปวดที่ได้รับในผู้ป่วยหลังผ่าตัดของห้อง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดของห้องส่วนล่างซึ่งเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลประจำจังหวัดในจังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลประจำจังหวัดพัทลุง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดของห้องส่วนล่างซึ่งเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลประจำจังหวัดในจังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลประจำจังหวัดพัทลุง ณ หอผู้ป่วยนรีเวช โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งหมดคือ 156 คน ซึ่งมีคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

คุณสมบัติที่คัดเลือกไว้ศึกษา (inclusion criteria)

1. มีอายุระหว่าง 18–65 ปี
2. ได้รับการผ่าตัดมดลูก และ/หรือหูดมดลูก และรังไข่ ซึ่งได้รับการผ่าตัดแบบไม่ฉุกเฉิน
3. รู้สึกตัวดี และรับรู้สภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ดี
4. ไม่มีความผิดปกติในการมองเห็น การได้ยิน และประสาทสัมผัสอื่น ๆ
5. อ่านหนังสือไทยได้ และสื่อสารด้วยภาษาไทยได้เข้าใจ
6. ยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย

คุณสมบัติที่ไม่นำมาศึกษา (exclusion criteria)

1. มีประวัติปวดเรื้อรังที่ไม่เกี่ยวกับอวัยวะที่ได้รับการผ่าตัด

2. มีภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัด เช่น การติดเชื้อของแผลผ่าตัด ปอดอักเสบ ปอดแฟบ รวมทั้งผู้ป่วยที่ไม่สามารถนำท่อหลอดลมออกได้ภายใน 1 วันแรกหลังผ่าตัด

3. ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดแบบฉุกเฉิน

4. ผู้ป่วยที่เป็นมะเร็ง (ระยะสุดท้าย)

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้การวิเคราะห์กำลัง (power analysis) ของโพลิต และ ฮังเลอร์ (Polit & Hungler, 1999) ดังนี้

1. กำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95 % (= 0.05) ที่ค่า Power 0.80

2. เลือกขนาดของความสัมพันธ์ (effect size) โดยการศึกษานี้ได้กำหนดขนาดของอิทธิพลเมื่อวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) แบบ 3 กลุ่ม ที่ระดับปานกลาง ($\eta^2 = 0.06$, $f = 0.25$) ทั้งนี้ในการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสอนผู้วิจัยพบว่า มีการศึกษา 2 เรื่องที่ทำการศึกษาวเคราะห์เมตาเกี่ยวกับการสอนผู้ป่วยศัลยกรรม (อาภรณ์, 2545) และการให้ข้อมูลผู้ป่วยก่อนผ่าตัดโดยใช้สถิติทดสอบผลของการสอนระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ได้ค่าขนาดของอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง ($d = 0.53$ และ 0.44 ตามลำดับ) สามารถนำไปแปลงเป็นค่าสถิติขนาดอิทธิพลของการวิเคราะห์ความแปรปรวนได้ค่า $f = 0.27-0.22$ ผู้วิจัยจึงใช้ค่า $f = 0.25$ ในการเปิดตารางโคเฮิน (Cohen, 1988) ที่ $\alpha = 0.05$ $u = 2$ ($u = \text{จำนวนกลุ่ม} - 1$) โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 52 ราย/กลุ่ม

การแบ่งกลุ่มตัวอย่างเมื่อได้กลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติแล้ว ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่าง 52 คนแรกเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนปกติจากพยาบาลประจำการ กลุ่มตัวอย่าง 52 คน ต่อมาจัดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนการจัดการความปวดจากผู้วิจัย และอีก 52 คนสุดท้าย เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งได้รับการสอนการจัดการความปวดควบคู่กับคู่มือการจัดการความปวดจากผู้วิจัย

การจัดกลุ่มตัวอย่างแบบนี้เพื่อป้องกันการแลกเปลี่ยนข้อมูล (contaminate) ของกลุ่มตัวอย่าง ในขณะที่ทำการวิจัยจากการพูดคุยระหว่างผู้ป่วยกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง และป้องกันการเสียชีวิต และกำลังใจของกลุ่มควบคุมที่อาจเข้าใจผิดว่าตัวเองไม่ได้รับการดูแลจากบุคลากรในทีมสุขภาพเท่าเทียมกับกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2

สถานที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการศึกษา ณ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลประจำจังหวัด ในจังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลประจำจังหวัดพัทลุง ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หอผู้ป่วยนรีเวช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยใช้เฉพาะกลุ่มทดลองเท่านั้น ได้แก่ แผนการสอน และคู่มือการจัดการกับความปวด (pain management manual) จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของการบรรเทาความปวดหลังผ่าตัด วิธีการบรรเทาความปวด เวลาที่ควรจะรายงานความปวด และการปฏิบัติตนเพื่อลดความปวดทั้งวิธีการใช้ยา และไม่ใช้ยา สำหรับคู่มือการจัดการความปวดแจกให้เฉพาะกลุ่มทดลอง 2 อย่างเดียวเพื่อนำไปทบทวนด้วยตนเอง

ผู้วิจัยจัดเตรียมเนื้อหา และสร้างสื่อการสอนโดยศึกษา และรวบรวมเนื้อหาจากตำรา วารสาร ผลงานวิจัย และการสังเกต แล้วนำคู่มือการจัดการความปวดที่จัดทำขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย ศัลยแพทย์ 1 ท่าน วิสัญญีแพทย์ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลด้านศัลยกรรมซึ่งมีความรู้ และความชำนาญเกี่ยวกับความปวด 2 ท่าน และพยาบาลประจำการทางการพยาบาลผู้ป่วยศัลยกรรม 1 ท่าน หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำคู่มือเตรียมการผ่าตัดไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ และนำไปทดลองใช้ (pilot study) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด จำนวน 20 ราย เพื่อตรวจสอบว่าแผนการสอน, คู่มือการจัดการกับความปวด และวิธีการสอนที่ใช้มีความเหมาะสมเพียงใด โดยให้กลุ่มตัวอย่างให้ข้อคิดเห็น และเสนอแนะภายหลังการสอน จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมอีกครั้ง

ประเภทที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ทั้งกลุ่มทดลอง 1, กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล มีทั้งหมด 12 ข้อ เป็นส่วนที่ผู้วิจัยบันทึกเองประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

2.1.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา

2.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วย และการรักษา ได้แก่ การวินิจฉัยโรค ชนิดของการผ่าตัด ระยะเวลาในการทำผ่าตัด ประสบการณ์ผ่าตัดในอดีต ประสบการณ์ความปวดในอดีต วิธีการบรรเทาความปวดในอดีต ยาและการรักษาเพื่อจัดการกับความปวดที่ได้รับในวันที่ 1 – 3 หลังผ่าตัด

2.2 แบบสอบถาม

ผลของการจัดการกับความปวดเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้แนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องความปวด ประกอบด้วย

2.2.1 แบบสอบถามวิธีการปฏิบัติตัวเพื่อการบรรเทาความปวดที่ผู้วิจัยสร้างเองจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ คำถามข้อที่ 1 และมีรายละเอียดของการปฏิบัติกิจกรรมเป็นคำถามย่อย ๆ จำนวน 8 คำถาม กำหนดตัวเลือก 3 ระดับ ให้ผู้ป่วยประเมินโดยเลือกวิธีจัดการกับความปวดที่ได้รับจากตนเองสามารถเลือกได้มากกว่า 1 ตัวเลือก โดยลักษณะคำถามจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแต่ละข้อคำถาม มีให้เลือก 3 ระดับ คือ

0 คะแนน คือไม่ได้ปฏิบัติ หมายถึง ผู้ตอบไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนั้นเลย

1 คะแนน คือปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ผู้ตอบมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง

2 คะแนน คือปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง ผู้ตอบมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำ หรือปฏิบัติอยู่เสมอ หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นทุกครั้งเมื่อมีความปวดเกิดขึ้น

การให้คะแนน เป็นลักษณะการให้คะแนนความถี่ในการปฏิบัติเพื่อลดความปวดซึ่งเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด ดังนั้นช่วงคะแนนการปฏิบัติตัวเพื่อบรรเทาความปวดของผู้ป่วยจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0-16 คะแนน

2.2.2 แบบประเมินระดับความปวดผู้ป่วย โดยใช้มาตรวัดความปวดแบบเส้นตรงเรียงลำดับตัวเลข (numeric rating scale) มีการระบุตัวเลขต่อเนื่องไปตามเส้นตรงให้ผู้ป่วยประเมินโดยเลือกตัวเลขที่ตรงกับความรู้สึกแทนค่าคะแนน 0-10 คะแนน และมีข้อความกำกับอยู่ที่คะแนน 0 5 และ 10 (0 หมายถึง ไม่มีความปวด 5 หมายถึง มีความปวดปานกลาง 10 หมายถึง มีความปวดมากที่สุด) ซึ่งใช้ประเมินหลังผ่าตัดทั้ง 3 วัน และในการประเมินความปวดผู้ช่วยวิจัยจะนำมาตรวัดความปวด

แบบเรียงลำดับตัวเลขไปให้ผู้ป่วยหลังผ่าตัดช่องท้องซึ่งลงบนช่องที่ตรงกับความรู้สึกปวดที่แท้จริงของผู้ป่วยภายในช่วง 24 ชั่วโมง, ช่วง 24-48 ชั่วโมง และช่วง 48-72 ชั่วโมงหลังผ่าตัด ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 2 เกี่ยวกับระดับความปวดที่รุนแรงที่สุด

2.2.3 แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดการกับความปวด ประกอบด้วยคำถามความพึงพอใจในการจัดการกับความปวดที่ผู้ป่วยได้รับ ประเมินโดยเลือกตัวเลขที่ตรงกับความรู้สึกแทนค่าคะแนน 0 – 10 คะแนน และมีข้อความกำกับอยู่ที่คะแนน 0 5 และ 10 (0 หมายถึง ไม่พึงพอใจมาก 5 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง 10 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด) ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ และอีก 1 ข้อเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ป่วยตอบในกรณีที่ผู้ป่วยไม่พึงพอใจ โดยให้บอกถึงเหตุผล และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงในการดูแลต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแผนการสอน คู่มือการจัดการกับความปวด และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ศัลยแพทย์ 1 ท่าน วิชาญญีแพทย์ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลด้านศัลยกรรมซึ่งมีความรู้ และความชำนาญเกี่ยวกับความปวด 2 ท่าน และพยาบาลประจำการทางการพยาบาลผู้ป่วยศัลยกรรม 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เกณฑ์จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรงกัน 3 ใน 5 ท่าน หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงต่อไป

2. การหาความเที่ยง (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อการบรรเทาความปวดของผู้ป่วยหลังผ่าตัดช่องท้องส่วนล่าง ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย และคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง/ผู้ช่วยวิจัย โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการ

1. นำโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการ ประเมิงานวิจัยด้านจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับจริยธรรมในการวิจัย

2. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากคณบดี จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลา และโรงพยาบาลพัทลุง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยชี้แจงเรื่องที่จะทำวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งติดตามผลการอนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน

3. ผู้วิจัยเตรียมผู้ช่วยวิจัย 3 ท่านที่มีความตั้งใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อลดความลำเอียงในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ช่วยวิจัยทั้ง 3 ท่าน เป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานแผนกนรีเวช โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลประจำจังหวัดในจังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลประจำจังหวัดพัทลุง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 คัดเลือกผู้ช่วยวิจัยที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่ได้ประจำการในแผนกที่ทำการศึกษาเพื่อป้องกันความลำเอียงจากการที่ผู้ป่วยเกรงใจพยาบาลในหอผู้ป่วยที่ทำการรักษาอยู่

3.2 ผู้วิจัยพบผู้ช่วยวิจัย และพูดคุยชี้แจงกับผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับวิธีการประเมินความปวดหลังผ่าตัด วิธีการใช้แบบวัดความปวดแบบตัวเลข วิธีการปฏิบัติตนเพื่อบรรเทาความปวด และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการกับความปวด เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันทั้งผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และทดลองปฏิบัติ

3.3 ฝึกผู้ช่วยวิจัยโดยการอธิบาย และเก็บข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ในระยะแรกของการเก็บข้อมูล จนผู้ช่วยวิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ โดยที่ขณะเก็บข้อมูลผู้ช่วยวิจัยต้องไม่ทราบว่าคุณป่วยแต่ละคนอยู่ในกลุ่มไหนเพื่อลดความลำเอียง

ขั้นดำเนินการ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในหอผู้ป่วยนรีเวช โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลก่อนการผ่าตัด 1 วัน และภายใน 3 วันแรกหลังผ่าตัด ให้ผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการกับความปวด และความพึงพอใจ โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าหอผู้ป่วยนรีเวช โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลประจำจังหวัดในจังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลประจำจังหวัดพัทลุง โดยแนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดช่องท้องก่อนผ่าตัด 1 วัน จากไบบันทึกเตรียมการผ่าตัดของผู้ป่วยประจำหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตาม que ผู้วิจัยกำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง พูดคุยซักถามและแนะนำตัวเองเพื่อสร้างสัมพันธภาพ บอกวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยให้การพิทักษ์สิทธิก่อนการเก็บข้อมูล โดยอธิบายถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธ และยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยตามความต้องการ ซึ่งจะไม่มีผลต่อการรักษาใด ๆ ทั้งสิ้น และยังคงได้รับการพยาบาลอย่างเท่าเทียมกับผู้ป่วยรายอื่น ๆ สำหรับผลการวิจัยที่ได้ นำเสนอเป็นภาพรวม และไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน หากยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยแสดงความขอบคุณ และอธิบายให้ทราบว่า ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลจำนวน 4 ครั้ง คือ ก่อนวันผ่าตัด 1 วัน หลังวันผ่าตัดวันที่ 1-3 โดยก่อนวันผ่าตัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ความเจ็บป่วย และการรักษาพยาบาล พร้อมทั้งสร้างสัมพันธภาพ หลังผ่าตัดวันที่ 1-3 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความปวด ระดับความปวด และความพึงพอใจต่อการจัดการกับความปวดตามแบบประเมินที่จัดทำขึ้น

3. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้ผู้ป่วยทราบโดยละเอียด ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจ ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ซักถามได้ตลอดเวลา

4. ดำเนินการสอนในแต่ละกลุ่มตามวิธีการ ดังนี้

4.1 กลุ่มควบคุม พยาบาลประจำการในหอผู้ป่วยสอนผู้ป่วยตามมาตรฐานที่ปฏิบัติอยู่

4.2 ในกลุ่มทดลอง 1 ผู้วิจัยทำการสอนกลุ่มตัวอย่างข้างเตียงเป็นรายบุคคลตามแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 30 – 45 นาที

4.3 ในกลุ่มทดลอง 2 ผู้วิจัยทำการสอนกลุ่มตัวอย่างข้างเคียงเป็นรายบุคคลตามแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 30 - 45 นาที และผู้วิจัยก็มอบหนังสือคู่มือเกี่ยวกับการจัดการกับความปวดหลังผ่าตัดให้ผู้ป่วยไว้อ่านทบทวน พร้อมทั้งพูดคุยใจและแนะนำให้อ่านหนังสือคู่มือจนจบเล่ม พร้อมทั้งกลับมาประเมินอีกครั้งว่าผู้ป่วยมีการอ่านคู่มือหรือไม่ โดยขั้นตอนในการสอนของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีดังนี้

4.3.1 ก่อนสอนผู้วิจัยเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายให้ผู้ป่วย เช่น ให้ดื่มน้ำ ถ่ายปัสสาวะ หรืออุจจาระให้เรียบร้อย

4.3.2 เตรียมความเรียบร้อยของสถานที่และอุปกรณ์ในการสอน จัดสถานที่ให้เป็นสัดส่วน โดยการกั้นม่านปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ ดูแลให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีแสงสว่างเพียงพอ จัดอุปกรณ์การสอนและสื่อการสอนให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมที่จะใช้ในการสอนทันที

4.3.3 ชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วยมีความเข้าใจ

4.3.4 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสอน ดังนี้

4.3.4.1 เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย ความหมายของความปวด ผลกระทบของความปวดต่อร่างกายผู้ป่วย, การจัดการกับความปวดหลังผ่าตัด (มีรายละเอียดคือ การรายงานความปวด, การขอความช่วยเหลือ, ยาแก้ปวดที่ใช้รวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับยาแก้ปวด และวิธีการลดความปวดแบบไม่ใช้ยา) และวิธีการประเมินความปวดหลังผ่าตัด

4.3.4.2 วิธีการสอน ใช้วิธีการสอนแบบรายบุคคล แยกเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 ดังนี้

- กลุ่มทดลอง 1 สอนโดยใช้แผนการสอนอย่างเดียว พร้อมทั้งสาธิตเกี่ยวกับท่าต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว หรือทำบริหารเพื่อลดความปวดหลังผ่าตัดระหว่างสอนเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยซักถามได้ตลอดเวลา ถ้าไม่เข้าใจผู้วิจัยก็อธิบายเพิ่มเติมให้อีก เมื่อผู้ป่วยมีการสาธิตท่าการเคลื่อนไหว หรือทำบริหารเพื่อลดความปวดที่ถูกต้องผู้วิจัยให้คำยกย่อง ชมเชย แต่ถ้าผู้ป่วยทำผิดผู้วิจัยก็ไม่ตำหนิ พร้อมทั้งสาธิตให้ดูอีกครั้ง และให้ผู้ป่วยปฏิบัติซ้ำจนถูกต้อง

- กลุ่มทดลอง 2 ทำการสอนตามแผนการสอนแบบกลุ่มทดลอง 1 แต่ในกลุ่มทดลอง 2 เมื่อสอนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยมอบหนังสือคู่มือการจัดการกับความปวดหลังผ่าตัดให้ผู้ป่วยไว้อ่าน

ทบทวนเอง หรือให้ญาติอ่านให้ฟัง และเพื่อความแน่ใจว่าผู้ป่วยได้มีการอ่านหนังสือคู่มือการจัดการกับความปวด ผู้วิจัยก็บอกกับผู้ป่วยว่าหลังการสอนเสร็จ ผู้วิจัยจะมาพูดคุยเกี่ยวกับข้อสงสัยของผู้ป่วย พร้อมทั้งซักถามจากพยาบาลประจำการ จากญาติผู้ป่วย และผู้ป่วยที่นอนเตียงใกล้เคียงใกล้กันว่าผู้ป่วยได้มีการทบทวนคู่มือการจัดการความปวดหรือไม่

5. ผู้ป่วยหลังผ่าตัดที่ถอดเครื่องช่วยหายใจออก และไม่มีภาวะแทรกซ้อน ผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความปวดรวมทั้งปริมาณยาแก้ปวดที่ได้รับทุกชนิด ประเมินระดับความปวดและประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการกับความปวดที่ได้รับ มีรายละเอียดในการเก็บข้อมูลภายใน 24-72 ชั่วโมงหลังผ่าตัด ดังนี้

5.1 วันที่ 1 หลังผ่าตัด ผู้ช่วยวิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ผู้ป่วยกลับมาจากห้องผ่าตัดเมื่อผู้ป่วยเริ่มรู้สึกตัวดีแล้ว ถึงเวลา 16.00 น. – 20.00 น. ของวันถัดไป

5.2 วันที่ 2 หลังผ่าตัด ผู้ช่วยวิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เวลา 20.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 1 ถึงเวลา 16.00 น.-20.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 2

5.3 วันที่ 3 หลังผ่าตัด ผู้ช่วยวิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เวลา 20.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 2 ถึงเวลา 16.00 น.-20.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 3

หมายเหตุ ยาแก้ปวดกลุ่มโอปิออยด์ที่ผู้ป่วยได้รับ ผู้วิจัยได้คำนวณเป็นขนาดที่เทียบเท่ากับยามอร์ฟิน (equianalgesic dose of morphine) (สถาพร, 2546)

6. เมื่อครบ 72 ชั่วโมงหลังผ่าตัด และผู้ป่วยตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล

7. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วย วิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย คือการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติตนเพื่อบรรเทาความปวดของผู้ป่วยหลังผ่าตัดช่องท้องระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้วิธี วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: ANOVA) ในวันที่ 1 2 และ 3 หลังผ่าตัด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความปวดระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ANOVA ในวันที่ 1 2 และ 3 หลังผ่าตัด

4. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจต่อการจัดการกับความปวดระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้วิธี วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ANOVA ในวันที่ 1 2 และ 3 หลังผ่าตัด

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อ 1-4 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น เรื่องความแปรปรวนภายในกลุ่ม (test of homogeneity of variance) ของชุดข้อมูลทุกชุด ทั้ง 3 วัน ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม